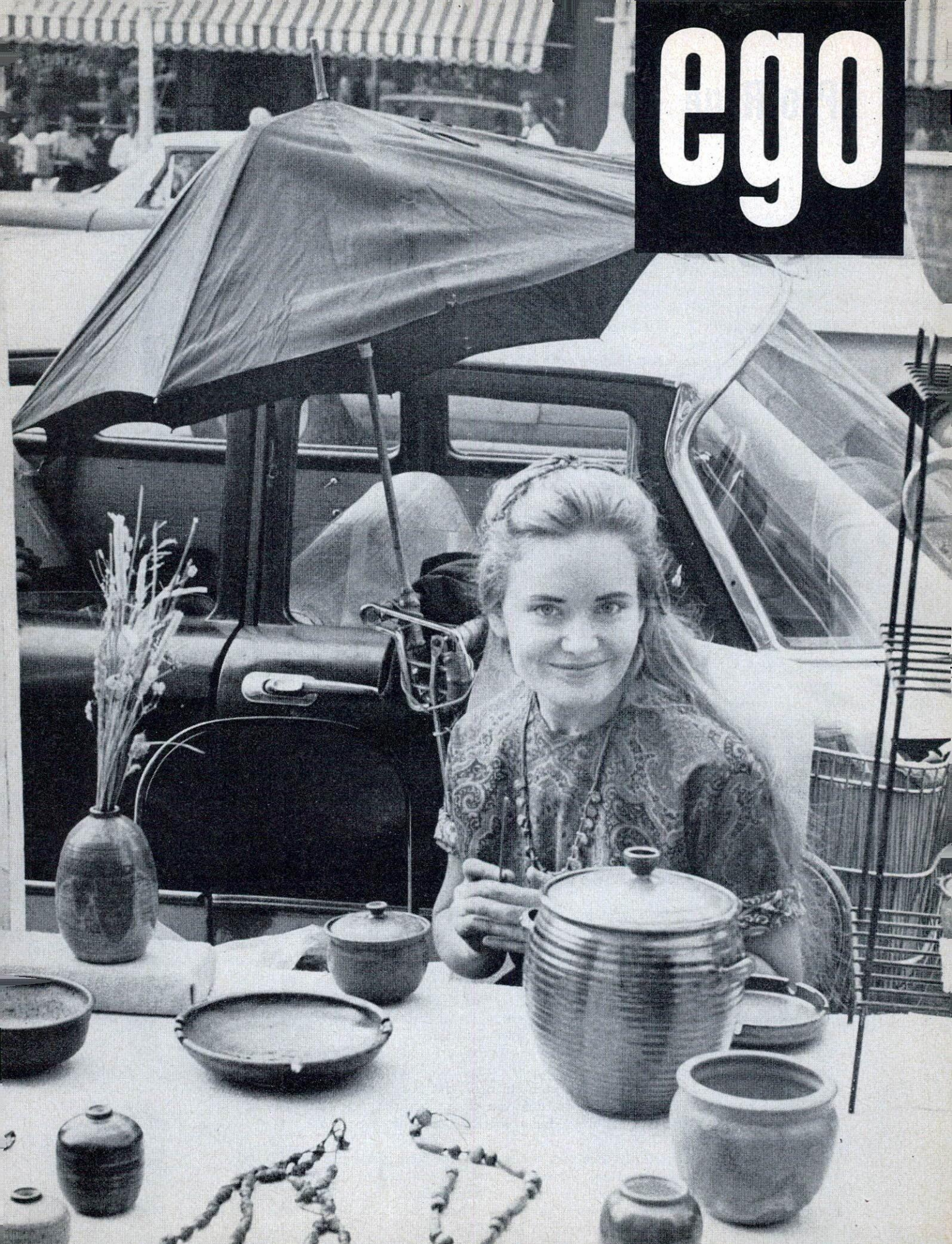

ego

DEZE MAAND

B. Vuijsje: **Erroll Garner**. Pag. 3

W. Jesse: **Haalt Oranje Mexico?** Pag. 5

P. Moreé: **Ibiza, zon en zonde**. Pag. 6 en 7

Pro Rege

Op de jaarvergadering van Pro Rege (de beheerder van de protestantse militaire tehuizen) op 17 september te Utrecht heeft de voorzitter, de heer W. G. Tibben, opnieuw te kennen gegeven dat Pro Rege op principiële gronden geen samenwerking wenst met het Humanistisch Thuisfront. Zo sterk leeft deze gedachte bij Pro Rege dat men zelfs samenwerking met het Katholiek Thuisfront weigert omdat de katholieken niet afwijzend staan tegenover samenwerking met het Humanistisch Thuisfront (dit alles volgens het bericht van het Parool van 18 september). Tegenover de gedachte van Pro Rege staan twee andere standpunten:

- Het standpunt van de minister die de Thuisfronten heeft medegedeeld dat hij op grond van efficiency samenwerking gewenst acht.
- De standpunten van het Humanistische en het Katholieke Thuisfront die beide tot samenwerking — ook met Pro Rege — bereid zijn.

Hoe zwaar de efficiency weegt blijkt waarschijnlijk het best bij Pro Rege zelf dat, volgens hetzelfde verslag, op grond van financiële moeilijkheden reeds twee militaire tehuizen heeft moeten sluiten.

Natuurlijk zal een militair tehuis dat ontstaat uit de samenwerking van verschillende thuisfronten met het eigen klimaat en de eigen achtergronden van die thuisfronten moeten rekening houden.

Aan een dergelijk tehuis zouden tenminste de volgende eisen gesteld moeten worden:

- Het moet een ruime mogelijkheid tot ontspanning bieden (niet alleen het biljart en het glaasje bier maar b.v. ook mogelijkheid tot het beluisteren van goede muziek en de mogelijkheid tot creatieve werkzaamheid).
- Het moet een 'gezellig' tehuis zijn.
- Er moet ruime gelegenheid tot zelf-studie worden geboden.
- Het moet gelegenheid geven tot contact met de verschillende richtingen in de geestelijke verzorging.
- Het moet met de wensen van de verschillende richtingen rekening houden (zo zou er zeker een ruimte moeten zijn waar godsdienstige bijeenkomsten kunnen worden gehouden en waar, als de dominee dat wenst, een dagsluiting kan worden gehouden. Een en ander voor de bezoekers uiteraard op vrijwillige basis).

Het wil er bij mij nog niet in dat een dergelijke samenwerking in de huidige situatie in Nederland uitgesloten moet worden geacht.

Het is niet alleen een theoretische kwestie!

Het is mij bekend dat er plannen bestaan om te Hohne in Duitsland tot een militair tehuis te komen voor de Nederlandse militairen. Het is ook duidelijk dat er te Hohne (gezien het aantal Nederlandse militairen) beslist niet meer dan één tehuis kan worden gebouwd.

Het standpunt van de minister is bekend en ik veronderstel dat de plaatselijke militaire autoriteiten het standpunt van de minister delen.

Wat moet er nu — gezien het standpunt van Pro Rege — gebeuren? Er lijkt me maar één mogelijkheid. Nu de particuliere organisaties niet uit eigen kracht tot de ook door de minister gewenste samenwerking kunnen komen, zal de minister een initiatief moeten ontwikkelen dat, zo mogelijk, alsnog tot die samenwerking leidt.

Daarbij zal m.i. één ding voorop moeten staan nl. dat het Humanistisch Thuisfront niet het slachtoffer mag worden van de weigerachtigheid van Pro Rege. Als Pro Rege bij haar weigering volhardt, dan is het logisch dat zij zich terugtrekt.

Ik hoop echter van harte dat dat niet gebeurt. De tijd lijkt gekomen dat de Thuisfronten — ook Pro Rege — naar nieuwe mogelijkheden moeten zoeken. Desnoods zouden politici — die mede-verantwoordelijk zijn voor de wijze waarop overheidsgelden worden besteed (de bouw van zo'n militair tehuis in Duitsland wordt door de overheid betaald), — daarbij de helpende hand moeten bieden.

RED.

ego

*Maandblad van de humanistische
geestelijke verzorging voor militairen*

Nr. 10 oktober 1969
8ste jaargang

Redacteur: H. Lips, Hoofdraadsman

Adres redactie en administratie:
Bureau Hoofdraadsman,
Coornherthuis, Hoofdstraat 84,
Driebergen
telefoon 03438 — 2878

Vaste medewerkers:

Nico Haasbroek
Wim Jesse
Peter J. Morée
Bob van Opzeeland
Bert Vuijsje
Tom Weerheijm
Dick Zaal

Abonnementsprijs f 6,— per jaar, te
storten op postgirorekening 480414
t.n.v. Hoofdraadsman Humanistische
Geestelijke Verzorging te Driebergen

Militairen ontvangen het blad op
aanvraag zonder betaling.

Bij de voorplaat:

*Ja daar zit je dan temidden van je
'handel'. En maar wachten op klan-
dizie.*

*Ondanks een magere omzet toverde
dit meisje nog een brede lach op
haar gezicht toen Leonard Freed
zijn camera op haar richtte.*

De herontdekking van Erroll Garner

Pianist Erroll Garner heeft sinds hij in 1944 als 23-jarig jazztalent uit zijn geboorteplaats Pittsburg naar New York kwam, een merkwaardige carrière door-gemaakt. Financieel is het hem bijna voortdurend (en in toenemende mate) voor de wind gegaan, maar zijn reputatie in jazzkringen heeft een heel wat wisselvalliger verloop gehad.

In New York vond Garner vrijwel onmiddellijk in brede kring erkenning als een belangrijk jazzpianist met een volstrekt unieke manier van spelen: een masserende, veel tremolo's gebruikende rechterhandstijl begeleid door krachtige, met de regelmaat van een slaggitaar weerklinkende linkerhandakkoorden, waarbij het geheel extra glans kreeg door Garners bewonderenswaardige ritmische vitaliteit en de rijke klank die hij uit de piano haalde.

Geweldige hit

Aanvankelijk maakte Garner platen met zulke uiteenlopende jazzmusici als altist Charlie Parker, klarinettist Barney Bigard, tenorist Lucky Thompson, violist Stuff Smith en tenorist Wardell Gray. Nadat zijn opname van de song 'Laura' eind 1945 een geweldige hit werd, ging hij zich echter langzamerhand beperken tot werk in trio-bezetting (met bas en drums) of als solist. Tegelijkertijd begon zijn populariteit te verschuiven van de kring van jazzliefhebbers naar de veel grotere groep consumenten van amusementsmuziek.

In de jaren vijftig — toen de 'Garnerstijl'

in cocktailbars overal ter wereld duizenden navolgers kreeg en Erroll met zijn compositie 'Misty' opnieuw een enorm succes behaalde — zette die ontwikkeling zich door. Erroll Garner werd in de ogen van de meeste jazzliefhebbers het schoolvoorbeeld van een muzikant die zichzelf zonder een greintje fantasie eindeloos herhaalde, en die alleen door de wansmaak van het grote publiek zijn commerciële succes kon continueren.

JAZZ

De laatste tijd lijkt er echter onder de jazzfans een herontdekking van Garner aan de gang. Een belangrijke oorzaak daarvan is waarschijnlijk dat een aantal avant garde-musici waardering heeft gekregen voor Garners kwaliteiten en daaraan in woord en daad uiting geeft. Pianist Cecil Taylor liet bijvoorbeeld in zijn beginperiode duidelijke Garner-invloeden horen, terwijl in Nederland de jonge pianist Kees Hazevoet een groot Garner-bewonderaar is.

Nieuwe experimenten

Anders dan veel van zijn generatiegenoten heeft Garner ook altijd met open oren naar nieuwe experimenten geluisterd, zoals blijkt uit een voorval dat wordt gereleveerd in het boek 'Four Lives in the Bebop Business' (een uitgave

van Random House te New York, waarin geschreven portretten van Cecil Taylor, Ornette Coleman, Herbie Nichols en Jackie McLean te vinden zijn).

Cecil Taylor speelde een paar jaar geleden op een maandagavond in de New-yorkse club Birdland, waar o.a. Miles Davis, Dizzy Gillespie, Sarah Vaughan en Garner onder het publiek waren. 'Miles vloekte alleen maar en ging weg,' vertelt Taylor. 'Dizzy liep in en uit en maakte allerlei opmerkingen tegen Sarah, die in een enorm rothumeur was. De enige die waardeerde wat er gebeurde, was Erroll Garner. En in zekere zin was dat belangrijker voor me dan wat de anderen zeiden, omdat Erroll ook een pianist is, zelfs een hele grote, en één die geweldig oor voor de klank van een piano heeft.'

Waardevolle vertolkingen

In de loop van zijn 25-jarige carrière heeft Garner voor tientallen verschillende platenmerken een vrijwel onafzienbare hoeveelheid opnamen gemaakt. Hoewel vooral sinds de jaren vijftig een flink deel van zijn platen het cocktail-piano-idioom bedenkelijk dicht nadert, omvat zijn oeuvre toch ook een indrukwekkende hoeveelheid waardevolle jazz-vertolkingen. Gelukkig zijn diverse maatschappijen de laatste tijd overgegaan tot het opnieuw uitbrengen van oudere Garner-opnamen in goedkope LP-series, zodat het weinig geld en moeite kost om in het bezit te komen van representatief werk van deze 'laatste der pianoleeuwen' (Martin Schouten in Jazzwereld).

'Erroll Garner: One More Time' (CBS S 52566) bevat in hoofdzaak trio-vertolkingen uit 1950 en '51 waarop Garner wordt begeleid door bassist John Simmons en drummer Shadow Wilson. In sommige nummers dreigt het bombast en het fondant-sentiment de overhand te krijgen over Garners muzikaliteit, maar over het algemeen bevat deze LP respectabel jazzwerk — ook al door het verfijnde maar exacte spel van zijn medemusici.

Nog iets plezieriger is de LP 'Erroll Garner: Amsterdam Concert' (Fontana 858 106 FPY), die in november 1964 in het Concertgebouw werd opgenomen. Bassist Eddy Calhoun en drummer Kelly Martin begeleiden weliswaar wat routineuzer dan Simmons en Wilson, maar toch gaat Garner op deze plaat met publiek behoorlijk 'loos'.

Vooraf interessant zijn hier Garners introducties, die vaak op het eerste gehoor geen enkele relatie met het thema hebben, maar waarin toch altijd op ingenieuze wijze alle elementen van de melodie verwerkt zitten. In een stuk als 'Moon River' gaat Garner in zijn inleiding zelfs te werk met een vrijheidsdrang en een gedurfd negeren van alle standaardconventies, die niet eens zover afstaan van de benadering van Cecil Taylor.

BERT VUIJSJE

ERROLL GARNER

Democratie, een vorm van samenleven

De democratisering van het leger is een geliefkoosd onderwerp in vele bladen in en om het leger. Iedereen heeft er — democratischer kan het amper — zo zijn mening over. Nieuwe aspecten komen echter maar zelden naar voren, men volstaat met het uitdiepen van de bestaande situatie. Ook in Ego is steeds de gang van zaken zoals die tot nu toe was, begeleid door artikelen, vooral van de hand van de heer Lips. Hij blijft echter gelukkig niet steken in de stand van zaken zoals die nu is, maar weet op tijd nieuwe gezichtspunten te introduceren.

Zoals in het augustus-nummer van Ego. In het hoofdartikel maakt hij de balans op van de contactcommissies en wijst hij — terecht — de VVDM op de belangrijke taak die ze bij het uitvoeren van de regeling contactcommissies heeft. Ik wil daar hier nu niet verder op ingaan, maar volsta met te zeggen dat de VVDM deze taak zeker beseft, en dat zij er al op verschillende manieren aan werkt.

Waar ik wel op wil reageren, en dat was ook door de heer Lips gevraagd, is het artikel in hetzelfde nummer over de taak van de geestelijke verzorging bij de democratisering van het leger. Een artikel dat de indruk die het hoofdartikel maakte — als zou de VVDM de enige hoedster van de democratie zijn — wegneemt. En niet alleen dat, er wordt ook al een nieuwe groep aangewezen die een taak heeft: de geestelijke verzorging.

Democratisering

De geestelijke verzorging krijgt door middel van de plannen van de heer Lips mijns inziens een kans, die ze niet snel genoeg kan aangrijpen. Zij zal immers kunnen meewerken, de democratisering te verbreiden, doordat de lokalen van de g.v. een ontmoetingsplaats kunnen gaan vormen voor verschillende groepen in het leger. Op die manier kan de geestelijke verzorging ook meehelpen, te komen tot een interne democratisering in het leger, zij het op weinig formele basis, ongeveer in de vorm zoals kolonel De Savornin Lohman die in G-3 van juni oppert: 'Interne democratisering is minder een zaak van organisatie dan een wijze van optreden, minder een kwestie van regels en rechten, dan een manier van samenwerken en samenleven, minder gerelateerd aan politieke houding dan aan levenshouding.'

Een visie waarmee ik het niet helemaal eens ben, maar toch een stap in de goede richting. En bovendien een stap die de geestelijke verzorging zonder al te veel moeite moet kunnen zetten. Als er één groep is, die de bereidheid tot democratisering kan stimuleren is het wel de geestelijke verzorging. Daar zeker moet het mogelijk zijn, een geest van verdraagzaamheid en bereidheid tot luisteren te vormen die zo noodzakelijk is voor een goede democratisering. Wan-

neer de geestelijke verzorging zich dit tot taak zou stellen, werd de taak van andere groeperingen die naar meer formele democratisering streven, zoals de VVDM, heel wat gemakkelijker.

Het moet kunnen, zoals de heer Lips het voorstelt. Ontzuiling van de geestelijke verzorging, gepaard gaande met een democratisering die alle groepen toegang geeft tot de lessen geestelijke verzorging, hoeft niet een toekomstdroom te blijven. Integendeel, het lijkt me een zeer nuchtere gedachte. Want het is noodzaak, dat de verschillende groepen bij elkaar worden gebracht. Zodra je namelijk in je eentje gaat democratiseren bereik je niet zo veel. Samen naar een democratisering in het leger, het lijkt wel een slogan voor een affiche. Maar het moet nu eenmaal, omdat je ook samen in dat leger zit. Juist daarom ook moet iedere mogelijkheid tot een ontmoeting worden aangegrepen. In de contactcommissies bestond die niet zo sterk, in de plannen van de heer Lips is hij duidelijk aanwezig.

Problemen

Het zal anders wel wat problemen opleveren, omdat ontzuiling één van de vereisten is. Het is dan ook niet zo verbazingwekkend, dat deze voorstellen uit de humanistische hoek komen. Maar, de goede bedoelingen van de andere takken van geestelijke verzorging kennend, hoop ik dat ook zij zullen bijdragen tot een democratisering en hun deuren zullen openzetten voor iedereen in de krijgsmacht. Ik geloof niet, dat het de dienstplichtigen zal afschrikken, mits de ontmoeting op een goede manier wordt geleid. Juist onder de groep jonge mensen waar de dienstplichtigen bijhoren is een tendens waar te nemen tot een ruimer, meer universeel denken waar voor zwart-wit tegenstellingen zoals die b.v. in het leger bestaan, geen plaats meer is. Het lijkt mij, dat de geestelijke verzorging dit aankan. Juist zij immers is het voorbeeld van tolerantie, gebaseerd op de levensbeschouwing welke haar grondslag is.

Zo bekeken ligt eigenlijk niets de verwezenlijking van de plannen van de heer Lips in de weg. Morgen al zouden alle groeperingen naar de lessen geestelijke verzorging kunnen gaan, en daar van elkaars standpunten kennis nemen. En toch gebeurt het niet. Dit mag echter geen reden zijn tot wanhoop. Want het is niet meer tegen te houden, omdat er al meer plaatsen zijn, waar een ongeveer gelijke gedachtengang naar voren is gebracht. Hierbij doel ik — zonder daarmee voor de vereniging eer te willen inleggen — op de mening die de VVDM naar voren heeft gebracht tijdens het georganiseerd overleg op het ministerie van Defensie. Aan de orde was het statuut van de — officieel — in te stellen korporaalsmesses. Tegen het statuut zelf had de VVDM toen weinig in te bren-

gen, het zat wel goed in elkaar, juridisch. Maar wel vroegen de VVDM-vertegenwoordigers zich af, of het nu wel zo raadzaam was, de korporaals af te scheiden in aparte messes en kantines. Lag het, zo opperden de VVDM-functionarissen, niet in de lijn van de tegenwoordige ontwikkelingen, juist te streven naar een omgekeerde regeling: streven naar een integratie van messes en kantines. Tegenargumenten van de zijde van het ministerie waren o.a. dat oudere officieren en onderofficieren zoiets niet zouden accepteren, omdat ze dan tussen de jongere generatie zouden komen te zitten, met zoveel andere opvattingen over wat wel of niet paste. (Alsof er geen jonge korporaals, onderofficieren en vaandrags zouden zijn.)

In een later overleg heeft de VVDM zich, toen de regeling contactcommissies ter sprake kwam, uitgesproken vóór het opnemen van alle in een compagnie aanwezige categorieën in die commissies. (Deze uitspraak werd gedaan, vooruitlopend op het overleg over een herziening van de huidige regeling.)

Geen nieuwe gedachte

Wat de heer Lips in zijn artikel 'Ontzuiling en democratisering' naar voren brengt is dus voor de VVDM geen nieuwe gedachte. Wél nieuw is, te weten dat haar mening gedeeld wordt. Want eerlijk gezegd had ik soms het idee, dat de VVDM tamelijk alleen stond, vooral toen op de befaamde rede van de heer Hoogenboom geen vervolg kwam. Maar nu is er dan een aanknopingspunt. De vraag is, hoe anderen zullen reageren. De rest van de geestelijke verzorging, de belangenverenigingen, de legerleiding.

Ik hoop, dat zij de voorstellen van de heer Lips niet zonder meer opzij zullen schuiven, daarvoor bieden ze een te mooie kans. Maar aan de andere kant hoop ik, dat men niet onmiddellijk gaat zoeken naar de functie die deze plannen voor de krijgsmacht kunnen hebben, om ze daarna te gaan gebruiken als de contactcommissies: ter verbetering van de werking van het leger, met pas op de tweede plaats het belang van de mensen, om wie het toch uiteindelijk gaat, volgens mij. Maar ik neem aan, dat de geestelijke verzorging voldoende kritisch zal zijn en niet zal toelaten dat geest en uitwerking van een eventuele regeling ondergeschikt wordt gemaakt aan de belangen van de krijgsmacht. Ook hier moet ik de wens uitspreken dat de geestelijke verzorging zich achter de man, achter de mens, zal plaatsen.

Maar dat is een ander discussiepunt. Waar het me hier om ging was, mijn enthousiasme te tonen over de voorstellen van de heer Lips. Ik hoop dat ik daarin niet de enige zal zijn.

JAN STOOFF

(Noot redactie: J. S. is vice-voorzitter van de VVDM.)

MEXICO? VERGEET HET MAAR!

SPORT

De reis naar Mexico kunnen we wel vergeten. Na de kleine maar toch niet onverdiende nederlaag tegen de geïnspireerde Poolse ploeg (2-1) is het praktisch uitgesloten dat Nederland zich als nog plaatst voor de eindronde van de wereldbeker die volgend jaar in Mexico worden gehouden. Op woensdag 22 oktober valt in het Feijenoord-stadion de beslissing. Slechts een zege op het sterke Bulgarije kan Oranje nog redden.

Voor bondscoach Kessler is de nederlaag hard aangekomen. De naar perfectie strevende Nederlander — een mentaliteit die hij ongetwijfeld van zijn Duitse leermeesters heeft overgenomen, had zich van het duel in Polen meer voorgesteld. Kessler heeft zich altijd voorgesteld: 'De wil moet aanwezig zijn, om Mexico te halen. Voor het gehele Nederlandse voetbal zou dat van enorme betekenis zijn.'

Clubbelangen te zwaar

Maar nu denkt Kessler er anders over. Ruim een week na de nederlaag verzucht hij: 'Wil het Nederlandse voetbal wel zo graag naar de finale van de wereldkampioenschappen in Mexico? Echt dat vraag ik me nu af. Wegen de clubbelangen hier niet veel te zwaar om de elite van onze clubvoetballers daar werkelijk goed op voor te bereiden. 'Luister goed' zegt hij, 'op 22 oktober de dag van Nederland-Bulgarije speelt West-Duitsland ook. En ook een beslissende wedstrijd. Maar het Westduitse elftal zal dan twee serieuze oefenwedstrijden achter de rug hebben; één in

Sofia tegen het zich op de ontmoeting met Nederland voorbereidende Bulgarije en één tegen Oostenrijk. Ik mag blij zijn dat ik in de week voor Nederland-Bulgarije de selectieploeg drie dagen bijeen krijg en in de week van de wedstrijd ook nog drie dagen.'

We behoeven er niet lang over te praten. Inderdaad, de voorbereiding van ons Nederlands elftal voldoet niet meer aan de eisen die het huidige interlandvoetbal vraagt. Laten we eens kijken naar de landen van het oostblok. 'Neem nou Bulgarije, onze komende tegenstander,' legt Kessler voor. 'Dr. Boskov, de trainer, heeft zijn jongens reeds drie weken van te voren bij elkaar. Dan gaan ze in trainingskamp. Een week voor de interland gaan ze op toernee. Als een stadsteam van Sofia. In Frankrijk vinden ze een gastvrij onthaal.'

Geen hulpmiddelen

Kessler moet het zonder deze hulpmiddelen stellen. Als hij een oefenwedstrijd kan spelen, meestal tegen De Graafschap, mag hij blij zijn. Maar verschilt de voorbereiding van Kessler zoveel met die van bijvoorbeeld de Belgische coach Raymond Goethals? We dachten van niet. Ook Goethals kan op beperkte medewerking rekenen van de clubs. Toch haalde België de reis naar Mexico wel. Is er een verklaring voor? Ja!

Raymond Goethals, het kleine onooglijke manneke van Brussel heeft namelijk op Kessler één ding voor: Goethals is

een innemende man, daarbij nog een oefenmeester die verstand van zake heeft. In België gaf men geen cent meer voor het nationale elftal toen bekend werd dat jeugdtrainer Goethals het werk in handen zou krijgen. Ook de Belgische spelers niet. Maar na enige keren oefenen en een paar uitstekend geslaagde oefenwedstrijden kwam de stemming. Goethals en zijn spelers vormden een hechte eenheid. En dat in zeer korte tijd.

Geen contact

We zijn er stellig van overtuigd dat de Nederlandse bondscoach daartoe nooit geslaagd is. Tussen hem en de spelers, wie dat dan ook zijn, bestaat geen wezenlijk contact. 'Het werk moet gedaan worden,' zo hoort men spelers van het Nederlands elftal vaak redeneren. 'De rest interesseert me niet.'

In België was dat anders. Daar wilden de spelers die prestatie verrichten, louter en alleen om de figuur Goethals. Wel België gaat, naar Mexico; voor Nederland is Mexico nauwelijks meer dan een droombeeld. Kessler liet zich eens ontglijpen: 'Misschien ben ik wel te autoritair. Maar ik moet toch het uiterste van de jongens vergen. Ergens moet een man voor een baan als de mijne wel iets autoritairs hebben. Het ligt dan in je blik, in je denken, in je manier van lopen en praten.' Arme Kessler. Wat gebeurt er met hem als we de reis niet halen? Als hij dan nog maar rechtop kan lopen.

WIM JESSE

IBIZA, ZON EN ZONDE

Aart Staartjes (31), acteur en bijbelverteller, is erg boos op sex-cineast Roeland Kerbosch. 'Ik ben er op een verschrikkelijke manier ingeluisd', vertelt spijkerpak-drager Staartjes, doelend op de Kerbosch-produktie 'Ibiza, zon en zonde'.

In deze film stoelt Staartjes diverse malen in zijn blote bips met een eveneens naakte, jonge vrouw. Deze situaties, aangevuld met een pistoolschot voor de suspense, zijn nu via bioscopen in roulatie gebracht.

Staartjes: 'Waar ik zo ontzettend kwaad over ben, is dat Kerbosch in de reclame zo de nadruk legt op mijn baan als bijbelverteller bij het IKOR en mijn rol in die rotfilm, die trouwens is opgenomen voordat ik bij het IKOR kwam. Kijk, het was de bedoeling dat we een vakantie-film zouden maken. We zijn gewoon op eigen kosten gegaan. Het heeft mij nog 1000 gulden gekost. Maar een vakantie-film is het niet geworden. Er zit geen sex en geen spanning in. Die film is ontzettend slecht. Ik hoop niet dat die troep nog lang blijft lopen.'

(Gesprek met hoofdrolspeler Aart Staartjes in de Haagse Post).

Het is altijd verheugend te zien, dat Nederlandse filmers — en dan voornamelijk de jonge garde — niet bang zijn voor het grote publiek en dat zij ondanks het uitblijven van een behoorlijke subsidie van het ministerie van CRM het toch aandurven met hun probeersels voor de dag te komen. Verheugend in die zin, dat moed altijd wordt beloond, dat doorzettingsvermogen wordt gewaardeerd. Jammer is alleen, dat moed, doorzettingsvermogen en wat dies meer zij, niet voldoende zijn. Noodzakelijk is op de eerste plaats visie, kennis van het materiaal, regiekunde en smaak. En over dat laatste punt beslist het publiek dan wel.

Roeland Kerbosch, al eens eerder in het nieuws door zijn televisie-film Rond het Oudekerksplein (geheel gelocaliseerd rond de Walletjes in Amsterdam), maakte tijdens de zomermaanden van 1967 op het Spaanse eiland Ibiza — toeristische trekpleister van hip Nederland — een aantal opnamen, die hij achter elkaar monteerde en voorzag van de titel 'Ibiza, zon en zonde'.

Klaar is Roeland, zei Roeland Kerbosch toen, bood zijn film ter vertoning aan en het al herfstig wordende Nederland van 1969 (!) kreeg de wereldpremière. Twee Amsterdamse bioscopen hadden tegelijkertijd de primeur: Cinéma Parisien, waar uitsluitend sexfilms worden vertoond en Cinéto!, arthouse bij uitstek. Een wat wonderlijke combinatie van première-bioscopen, maar dat zal een ieder duidelijk worden als blijkt dat Kerbosch een Nederlandse filmers is, met een eigen produkt vol klinkende namen van Nederlandse acteurs en dat geheel past in het arthouse Cinéto!; Kerbosch strooide echter ook zeer driftig met bloot en copulerende paren, en dat was weer aantrekkelijk voor het sex-bioscoopje Cinéma Parisien.

Tja, en dan is de film uit, fini, the end, en wat denk je dan. Kan Kerbosch nou filmen of kan hij het niet, zijn de blote meiden nou het belangrijkste, of de (rommelige) opnamen van het eiland Ibiza, of het verhaaltje, en om het korte

vragenlijstje te besluiten, zijn de (h rol-)spelers wel de aangewezen personen voor deze film?

Kerbosch moet namelijk nog heel veel leren of de grote meesters nogmaals studeren (dat kan nooit kwaad). filmstijl is te statisch, zijn aanpak losseflodderig, zijn filmische gevoel overdreven of nauwelijks herkenbaar, filmisch grappig. Daar komt bij dat zijn wit filmen op zo'n dor eiland als verdraaid lastig is, met al die hebruine mensen, die pleisterwitte h die uiterst grauwe rotspartijen. Met werken kan een film redden, en mijn smaak had 'Ibiza, zon en z niet zonder dit essentiële gebruik kleur gemaakt mogen worden.

En dan de hoofdrolspelers. Staartjes — wie kent hem niet a bijbel-herverteller voor kinderen een aardige acteur en een mooie jo maar dat is door Kerbosch niet vol de uitgebuit.

De twee vrouwelijke hoofdrols Lémin Engel en Leonie de Roo: wonderschone vrouwen met prai borsten (die dan ook om de haverk beeld komen, bloot is in, nietwaar) zij kunnen niet of nauwelijks actere overige acteurs, die van het eiland komen, gezien de Spaanse namen veel natuurlijker en spelen op eer nier een vedette waardig.

Dialogen slecht

Het is jammer, dat ik het lijstje sombere aanmerkingen ook nog uitbreiden met het onderwerp dial Die zijn ronduit slecht, vol cliché peringen, slecht Nederlands en/of gels. Het publiek, tenminste dat i arthouse Cinéto! lag telkens kron het lachen als er weer een serieu doelde zin op het witte doek vers Kerbosch heeft samen met Jan Qua bush het scenario geschreven, zeer sterk, doch eenvoudig verhaal de tv-reporter Armand Laqueue vertaald komt de naam Aart Staart voorschijn die naar het eiland wordt gestuurd om ee ntoeristisch pje te maken.

BIJ DE FOTO'S

Van boven naar beneden:

Armand ontmoet Vera.

Vera op de expositie van haar Amerikaanse echtgenoot.

Esther daagt Armand uit met haar mee te gaan.

Esther en Armand op het strand van Ibiza: zon en zonde.

Hij wordt in zijn werk gehinderd door een politiefunctionaris, die Armand te kennen geeft dat er alleen gefilmd mag worden mits er een flinke som wordt betaald. Armand weigert hierop in te gaan. Later ontmoet hij op een expositie zijn vroegere vriendin Vera (Lémin Engel) die nu getrouwd blijkt te zijn met een rijke Amerikaanse schilder. Deze houdt zich bezig met het smokkelen van verdovende middelen in samenwerking met de plaatselijke politie.

Tijdens opnamen van het eiland, filmt de cameraman van Armand per ongeluk het overladen van contrabande. Hij wordt doodgeschoten door een politiemann die bij het overladen aanwezig was. Armand ontdekt het lijk van zijn cameraman. Hij doet navraag bij de politie, die belooft de dader te zullen opsporen. Armand neemt het woord van de politiemann voor waar aan, maar gaat toch op eigen houtje een onderzoek instellen.

Hij heeft nog een kortstondige verhouding met de blonde Esther (Leonie de Roos), maar blijft aan Vera denken. Armand weet Vera over te halen met hem te vluchten naar een afgelegen boerderij. Als Armand de boerderij verlaat voor een korte wandeling, wordt Vera gekidnapt, en Armand vindt bij zijn thuiskomst niet Vera maar Esther op hem wachten, die hem toezegt mee te helpen bij zijn vlucht van het eiland. Esther vertelt hem dat Armand zal worden vermoord door de politie. Als Esther hem naar de haven brengt waar de boot moet liggen, schiet zij Armand dood. Vera, die opgesloten in een auto dit tafereel ziet, vlucht van het eiland en keert naar Amsterdam terug.

Rest nog de vraag of Kerbosch bij het maken van de film zich niet te veel heeft laten afleiden door het heerlijke weer op Ibiza. De film wekt de indruk dat er vrij veel met de losse hand is vervaardigd. Men gaat echter ook denken dat voor een film zon, zee, koele dranken en blote borsten alléén geen formule is. Vooral dat laatste: te veel bloot gaat wel vervelen.

PETER MORÉE

Wanneer je, tegen je zin in elke week vijf dagen van huis wordt gehouden, is het handig (en verstandig) de week in zulke kleine mootjes te verdelen dat je ze stuk voor stuk gemakkelijk kunt doorslikken. Dat is de praktijk in militaire dienst. Langzaam maar zeker moet je dag na dag veroveren.

Het is net een grote, steile berg, die je week in, week uit moet beklimmen en, van het een komt het ander, ook weer moet afdalen.

Maandagmorgen vroeg staan we met volle bekking aan de voet van het monster. Meestal is het mistig. Het slaap in de ogen wil ook nog wel eens voor kleur-schakeringen zorgen. Er wordt door iedereen driftig en royaal gekankerd, maar dat is helemaal niet erg. Het is de hechte basis voor een puike sfeer. We moeten allemaal de berg op, de hele compagnie, niemand uitgezonderd.

De berggidsen zijn op hun post. Natuurlijk, daar zijn het gidsen voor. Ze schreeuwen hun bevelen. Als je braaf en snel klimt, kun je ook berggids worden. Dan krijg je een streepje op je mouw en heb je ook een streepje voor. Dan mag je anderen naar boven jagen. Daar gaan we! Vooruit!

De meeste dienstplichtige beklimmers zijn nog vermoed van de vorige bestorming, maar daar wordt geen rekening mee gehouden. Daar gaan we! Vooruit! Houweeltje erin, touwtje spannen, optrekken, touwtje los, houweeltje eruit... idem, idem, enzovoorts.

Dinsdagmorgen constateren we, na een schandalig vroeg verplicht ontwaken, dat het weer nog steeds beroerd is. Maar we moeten verder. Dinsdag. Wat is nou dinsdag. We zijn nog maar net begonnen. Nog niet zeuren hoor. Er is één lichtpuntje: de volgende dag zal de top bereikt worden, morgen gaan we al weer dalen! Deze gedachte maakt de dinsdag draaglijk. Maar we hebben geen tijd om te denken, wat denk je nou. Klimmen! Het wordt toch immers bevelen, had er iemand babbels? Nee hoor, niemand had babbels. We slikken nog wat vernederingen, zij het moeizaam, enkele lastige gletscherspleten worden omzeild, we pikken 'opgeruimd en blij van zin' een corveebeurtje en glijden ten slotte op de wijzers van de klok de woensdag binnen.

O. woensdag is het altijd een beetje feest. Een héél klein beetje. De top van de berg wordt bereikt. 's Middags om twaalf uur nemen we een extra kop koffie en planten een denkbeeldig groen vlaggetje. Als je geluk hebt gehad, ben

je zonder uitglijpartijen aangekomen.

Het uitzicht is niet mooi. Het wordt verpest door de gedachte aan de afdaling. Toch zie je in de verte het weekeind liggen. Het weekeind! De basis, van waaruit je iedere week weer opnieuw de tocht onderneemt. De basis waar je elke week weer opnieuw je longen volperst met frisse, doorlichtendechone lucht. Het verlokkende weekeind geeft je vleugels en maakt je overmoedig. De kans op valpartijen is groter dan ooit. De afdaling is minstens zo gevaarlijk als de bestijging. De al of niet aanwezige teamgeest gaat nu een woordje meespreken. Als er één dreigt uit te glijden, is het de taak van de overige klimmers hem op te vangen. Er zijn er altijd wel een paar die de tocht al honderden keren hebben afgelegd en daardoor de sluimerende gevaren goed kennen. Hoopvol starten we de afdaling. Af en toe zie je een enkele berggeit, maar daar zullen we het verder niet over hebben. Ook hebben we allemaal onze eigen verschrikkelijke sneeuwman.

De donderdag wordt beheerst door een kleine inspectie, afgenomen door een heel hoge gids, gehard door de verschrikkingen van het berglandschap en put-tend uit een zeer rijke klimervaring, opgedaan in het hooggebergte van het voormalige Indië.

Hij komt kijken of ons gereedschap in orde is. Dat is aardig van hem. Als het niet in orde is, zwaait er wat. Dat is niet zo aardig van hem. Als we ook deze klip omzeild hebben, is het vrijdag.

Vrijdag! honing! Het toetje van de week, het neusje van de zalm. Hier en daar wordt gezongen, geneuried, gefloten. Vrijdag — wat een dag! De onderste tree van het weekeind. De tocht is volbracht. Aan de voet van de berg ligt de zon. Haar stralen verwarmen en laden de batterijen. Om vijf uur is het zover. Dag berggids, dag bergsfeer, dag bergverveling, en vooral... dat bergklimaat!

En dán? Je danst naar huis, je klapt in je handen, je zingt, schreeuwt en joelt. Dag meisje, dag verloofde, dag vrouw. Je komt tijd tekort. Je wilt uitslapen, gewoon eten en eens iets doen wat jij wilt en niet wat mén wil. Hoera! Proost! Feest! Vrij! De wereld is een dansvloer, de vrijheid is je partner. Je raakt beschonken van de vrije tijd. Twee dagen lang. En dan? In de kille, grijze nevel doemen de contouren op van een steile hoge berg. Een koel, meedogenloos monster. Hij grijnst een beetje. De gidsen wachten reeds...

ROB VAN VUURE

HUMANISTISCH VORMINGSCENTRUM 'HET COORNHERTHUIS'

Hoofdstraat 84 — Driebergen

In het Coornherthuis worden regelmatig bezinningsbijeenkomsten gehouden voor militairen. Er wordt daarbij gesproken over allerlei levensvragen. Daarnaast zijn er boeiende programma's over hedendaagse kunst. Iedere militair kan hiervoor uitzonderingsverlof krijgen. Wie iets voelt voor deelname aan zo'n bijeenkomst vult het onderstaande formulier in en sture het op naar het Coornherthuis. (Voor de Marine geldt een aparte regeling.)

Ondergetekende

..... (naam, voorletters, rang)

Registratienummer

Onderdeel

Gelegerd te

..... (landmacht/luchtmacht)

.....(volledig militair adres)

wenst deel te nemen aan een vormings- en Bezinningsbijeenkomst van het Humanistisch Verbond in het Coornherthuis te Driebergen in de maand

..... (maand van deelname).

..... Handtekening:

BIJ DE FOTO'S

Rechts: Lelijke Eend
... impotent ...

Onder: Volkswagen
... fysiek zwak ...

Rechts: BMW
... potent ...

DE AUTO: EEN TECHNO- VROUW

Iedere psycholoog zal U het verband tussen sex en auto kunnen vertellen. De auto is een rijdend fallussymbool. Hoeveel sex, drift en frustratie er om de auto en zijn berijder (bezitter) heenhangt, is moeilijk nauwkeurig te vertellen. Wel zo om en nabij.

Als je iemand vraagt waarom hij een auto heeft gekocht, dan zal hij antwoorden geven in de trant van 'dan kan ik me gemakkelijk bewegen, dan ben ik vrij, dan kan ik mijn toeren op zondag'. Jazeker! Maak dat je medeautomobilisten wijs. Je koopt een verlengstuk voor je geslachtsdeel. Je koopt een rijdend fallussymbool. En een vrouw die een auto heeft, en erin rijdt, wordt door mannen als lesbisch beschouwd. Terecht, een auto is mannelijk. Het is een machting wapen, het is gevaarlijk, dodelijk, snel. Het luistert naar zijn almachtige bezitter, naar zijn heer en meester, zoals de slavin naar de haremeigenaar. Je bezit een auto, zoals je een vrouw bezit. En de sensatie van snelheid, lawaai en gevaar is niet onvergelijkbaar met het orgasme.

Vandaar ook dat zovelen regelmatig hun auto poetsen (lees: opgeilen). Ze doen dat uit een technisch narcisme, want de auto is een lichaamsdeel. Ze doen dat tevens in de hoop dat door het frequent wrijven over hun vierwielige fallussymbool het ding groter en harder wordt. Helaas, om dat te bereiken moeten ze een grotere auto kopen. En dat gebeurt dan weer. Ook die wagen wordt gewreven, groeit niet, en een nog grotere auto wordt gekocht. Tot de man het maximum van zijn automobielpotentie heeft bereikt.

Auto's met drie wielen zijn mismaakt,

zijn als invalide vrouwen. Mannen die hun fallussymbool laten bezitten door een chauffeur, zijn of niet normaal of zijn erg sociaal. Dan laten ze ook een andere eens van hun slavin profiteren. Goedgunstige prostitutie.

De sex in de auto leidt tot een zekere rangorde in de auto-gelederen. Een lelijke eend is doorgewoont impotent. Een VW Kever is er een die veel wil, maar daartoe fysiek helemaal niet in staat is. Typische potente wagens zijn BMW, Alfa Romeo e.d. Daarentegen zijn de klassieke Engelse wagens meer kat-in-'t-donkerknijpers'. Amerikaanse wagens hebben een duidelijk pooierskarakter. Ze zijn trots op hun seksuele kracht en laten hun formaat overduidelijk zien. Ze zijn een beetje exhibitionistisch. En de voyeurs in impotente tweedehands Gogomobieltjes maar genieten.

Een logisch gevolg van de auto-sex is, dat de bestuurder zijn geile vervoermiddel regelmatig wil vingeren. Daartoe dienen een groot aantal knopjes aan zijn dashboard, daartoe dient het schakelen, daartoe dient het sturen. Een Daf, die het schakelen mist, is dan ook in feite net zoiets als een meid zonder borsten. Er ontbeekt iets.

Iedere getrouwde automobilist leeft in feite in een legaal concubinaat. Hij is een technische bigamist, die ongrijpbaar is. Zijn vrouw van vlees en bloed heeft te vechten tegen een onverslaanbare mede-minnares. Een gewillige hoer die zich nooit hoeft op te maken, die geen modieuze hoeft te lezen. Een hoer die zich gewillig na x jaar laat afdanken. Een nieuw model staat voor de deur, in de regen zonder dat haar eyeliner doorloopt. Een slet op vier wielen, onmachtig

tot het krijgen van kinderen, met de monteur als seksuoloog. Hij weet wat er aan Uw meid mankeert, meneer! Is ze onwillig? Koud? Niet gretig genoeg? Onbetrouwbaar? Door het aandraaien van een moer is ze willig, heet, gulzig en betrouwbaar.

De man die een autoverhuurbedrijf runt, is niets anders dan een souteneur, die zijn meiden uitleent aan de man die er voor betaalt. Ook taxi's zijn een bedenkelijk verschijnsel. Het zijn de tippelaars van de technologische samenleving. Maar U mag slechts wat aan ze zitten, een werkelijke coïtus is U nog steeds verboden. Taxi's zijn ook callgirls, mak-

kelijk te roepen. Als U maar betaalt. En dat doet de man graag, die het verdomt om gelijktijdig met veertig man aan dezelfde meid te zitten. De stadsbus.

Het openbaar vervoer is bijna sexloos, door de massaliteit ervan. Iedereen wil graag met zijn technogriet alleen zijn. De vergelijkingen zijn eindeloos door te voeren, omdat de auto werkelijk een technische vrouw is. De buscondukteur is de kassière van de nachtclub, de autohandelaar een vrouwenverkoper, de automarkt is de legale markt in al dan niet blanke slavinnen, en Auto-Visie is Sextant. Automobilisten zijn minnaars, met al hun individuele eigenaardigheden, die ze in het openbaar mogen en kunnen tonen.

En wat is de autoweg anders dan een enorm bed, met de autocarrosseriën als optrekjes? Wegenbouwers doen niets anders dan gelegenheid geven.

Maar ze zijn ongrijpbaar. Er is geen Hartsuiker die drift stappen tegen taxi's onderneemt, niemand weigert Auto-Visie te drukken. Het mag allemaal. Want het is steriel, het is clean, zuiver zakelijk. Niemand heeft er last van. Auto's verhuren, auto's verkopen, uitleenen, in elkaar rijden, het mag. De technische vrouw heeft reeds lang haar intrede gedaan. Niemand wil haar missen, niemand zal de mens zijn legale maitresse ontnemen. Dat is pas democratie.

KAREL HUBERT

Ton Regtien: Universiteit in opstand 3

In het eerste artikel schreven wij, dat Regtien voor zijn rol in de bezetting van het Maagdenhuis zes weken gekregen had. Daar is toen veel kritiek op gekomen. De meeste dag- en weekbladen vonden de straf veel te hoog in vergelijking tot de overtreding. Inmiddels is — in hoger beroep — voor het Amsterdamse gerechtshof door de procureur-generaal drie maanden geëist. Een uitspraak is nog niet gedaan. In zijn laatste woord' zei Regtien: 'Ik zal het kort maken, want iedereen met mij in deze zaal zal zo langzamerhand wel honger krijgen. Alleen iets over die opmerkingen in het requisitoir: terreur, anarchie, bijl aan de wortel van de democratie, laden opentrekkende inbrekers... Of het is waar wat de procureur-generaal zegt en dan moet u mij levenslang geven, of het is niet waar en dan ontslaat u mij van rechtsvervolgung.' Nu we weten noe het met de schrijver van 'Universiteit in opstand' gaat, kunnen we weer terug naar zijn boek. In het vorige artikel beloofde ik u, dat we het in ieder geval nog zouden hebben over de politieke functie en stellingname van de universiteit.

Vietnam en Hongarije

Eerst beschrijft Regtien de historisch gegroeide theorie van de zogenaamde politieke neutraliteit van het wetenschapsbedrijf. Ook voor de universiteiten heeft lang gegolden dat politiek eigenlijk maar vuiligheid was, waar nette mensen zich niet mee ophiielden. Politiek moest buiten de poorten van de universiteit blijven en zeker buiten het studieprogramma. De instelling van een sub-faculteit voor politieke wetenschappen da teert pas van na de Tweede Wereldoorlog en ontmoet in sommige kringen nog altijd veel weerstanden. Toch laat Regtien zien hoe voos die theorie van politieke neutraliteit was. Hij schrijft: 'Bij de opstand in Hongarije in 1956 gaven diverse senaten (de senaat is het college van hoogleraren aan een hogeschool of universiteit) politieke verklaringen uit'. En iets verder: 'Hoogleraarsbenoemingen waren (en zijn) vaak de inzet van een onvervalste politieke touwtrekkerij'. Een bekend voorbeeld van zo'n benoeming is die van wijlen prof. Jan Romein, de historicus die indertijd in verband met zijn marxistische zienswijzen erg veel moeilijkheden in de weg gelegd zijn, voordat hij uiteindelijk toch benoemd werd. Recentier is de kwestie Hoogerwerf. Hoogerwerf zou ruim een jaar geleden niet benoemd kunnen worden als hoogleraar in de politieke wetenschappen aan de Vrije Universiteit omdat hij te links was. Over de situatie in de Verenigde Staten schrijft Regtien: 'Het is toch uiterst politiek te noemen dat de taleninstituten aan de Amerikaanse universiteiten waar Vietnamese dialecten worden bestudeerd als paddestoelen uit de grond zijn gescho- ten. De training van de Saigon-politie,

ten tijde van de dictator Diem, door wetenschappelijke werkers van de Michigan State University, is ook een goed voorbeeld van de politieke functie van de universiteit. Om nog maar te zwijgen van de chemische en bacteriologische research, in dienst van de oorlogsvoering. De oorlog in Vietnam is voor de generatie studenten uit de jaren zestig, met name in de Verenigde Staten, de blikopener geworden naar het inzicht in het politieke karakter van het wetenschapsbedrijf. De politieke machtsstructuur, die zich in rustiger tijden wat minder direct, wat meer versluierd, met de universiteiten bezighoudt, laat in tijd van oorlog of sociale onrust en opstanden veel duidelijker zijn controle op de universiteiten en hogescholen blijken.'

De gevestigde orde in de Verenigde Staten houdt zijn hart vast voor het groeiend besef onder de Amerikaanse studenten, dat de politieke neutraliteit van de universiteit een waanidee is. De onderdrukking van studentenacties in de Verenigde Staten is dan ook meedogenloos. Exponent van het studentenverzet in de V.S. is Amerika's beroemdste universiteit, de Universiteit van Berkeley in Californië. In mei van dit jaar brak er in Berkeley een complete burgeroorlog uit. De campus van de universiteit werd bezet. De Haagse Post drukte in haar nummer van 30 augustus een ooggetuigenverslag af. Ik citeer: 'Terwijl helikopters de lucht vervulden met hun eentonig geronk en soldaten door de straten patrouilleerden, werd Berkeley een stad onder bezetting van militairen, waar burgerrechten achteloos werden geschonden en het dagelijks leven was overgeleverd aan oorlogshandelingen. Zo althans beschouwde gouverneur Reagan (van Californië) de situatie. Als de oorlogshonden eenmaal zijn losgelaten, moet je zulke dingen verwachten,' zei hij, toen een helikopter op een middag in het wilde weg een chemisch gas over de campus en omstreken sproeide en een naburig ziekenhuis genooddaakt was, een aantal patiënten inderhaast te evacueren. Zo trok ook sheriff Madigan, die de campagne leidde, zich er geen barst van aan, dat ongewapende burgers dood werden geschoten en stelselmatig werden geïntimideerd.'

In het zelfde artikel wordt een oproer beschreven: 'Iemand zette een brandspuit open en richtte die op de politie. Een groep agenten draaide de spuit dicht. Studenten bekogelden hen met stenen. En toen opende de politie het vuur; voor het eerst werden er geweren gebruikt in een studentenoproer. James Rector die ergens op een dak naar de schermutselingen stond te kijken, werd met schoten in borst en buik getroffen en stierf later in een ziekenhuis. Alan Blanchard, een timmerman van de Repertory Cinema, werd blindgeschoten. De politie beweerde dat zij alleen vrij ongevaarlijke hagel had gebruikt, maar

sectie op het lijk van Rector toonde aan, dat dit niet waar was. Hoe dan ook, de oorlog was begonnen: traangasaanvallen, avondklok, ranselpartijen, massa-arrestaties, de nacht in de Santa-Rita-gevangenis, toen honderden studenten werden gedwongen urenlang voorover op een binnenplaats te liggen, met hun gezicht op het asfalt en bij de minste of geringste beweging werden geslagen, terwijl zij door tegenstrijdige bevelen werden geïntimideerd en het recht juridische hulp in te roepen hen plotseling werd ontzegd. Een student met diabetes werd viermaal tot bloedens toe geslagen, toen hij om insuline vroeg, — omdat de bewakers gewend waren om korte metten te maken met de Vietcong. Dag aan dag marcheerden soldaten met de bajonet op het geweer, evenals de politie — onmenselijk dreigend, bepakt en beladen met de hele bedoening van stenguns, helmen, radio's, revolvers, gasmaskers, kogelvrije uniformen en wapenstokken — af en aan, langs de demonstranten, in een vreemdsoortig ritueel van wederzijdse uitdaging. Eveneens voorzien van helmen en gasmaskers, maakten de cameramensen van de TV braaf hun opnamen van de strijd.' Tot zover het ooggetuige verslag van de socioloog Marris van de strijd rond Berkeley-University, vier maanden geleden.

Soldaten tegen studenten

Dit verhaal kan men lezen als een spannende beschrijving van een explosieve situatie. Voor de Nederlandse militair kan het ook een aanzet zijn om na te denken over zijn houding bij een mogelijk toekomstig conflict van overeenkomstige aard in eigen land. Amerika is ver weg en we kunnen hopen dat een dergelijke situatie bij ons ondenkbaar is. Maar dat is hij niet. Bij het palingoproer (25 juli 1886) in de Amsterdamse Jordaan werd in totaal 500 man aan huzaren en infanteristen ingezet; er vielen 26 doden. Aan de betuigeling van het aardappeloproer (vanaf 30 juni 1917) in Amsterdam namen vele regimenten militairen deel. Er kwamen zelfs kanonnen aan te pas. Het oproer kostte tien mensen het leven. Het werklozenoproer in Amsterdam in 1934 eiste zes levens. Aan de handhaving van de 'orde' kwamen honderden marechaussees en militairen en ook pantserwagens te pas. Op 14 juni 1966 werden er 800 marechaussees ingezet om bijstand te verlenen aan de Amsterdamse politie. Later kwamen daar nog 150 man bij. Nog steeds is er — nu twee jaar later — marechaussee in Amsterdam.

Op 14 juni 1966 stond het eerste peloton al klaar op de Dam, nog voor dat de commandant van de Koninklijke Marechaussee daartoe opdracht had gegeven. Wel had hij drie uur eerder het bericht: 'reken op bijstand' uitgegeven. Op de 14e juni werd de karabijnbrigade ingezet (één man werd in de buik geschoten) en werd traangas gebruikt. Tientallen

mensen, zowel ordehandhavers als burgers werden gewond. De dood van de bouwvakker Weggelaar op 13 juni is nog steeds onduidelijk. Vast kwam te staan, dat hij een verborgen hartkwaal had en waarschijnlijk als gevolg van de emoties is overleden. Of hij wel of niet geslagen is, is nooit bewezen.

Als curiositeit licht ik nu enkele opvattingen van de commandant van de Koninklijke Marechaussee, zoals hij die op 21 maart 1967 aan de commissie-Enschedé kenbaar maakte uit het Tweede Interim-rapport van diezelfde commissie (officieel: de commissie van onderzoek Amsterdam): Het is mijn mening, dat in geval van woelingen bijstand het beste door de marechaussee kan worden verleend... De-geenen die in Amsterdam bijstand hebben verleend vonden het voor het merendeel een plezierige dienst... Ik kan niet zeggen dat de mentaliteit van mijn mensen ongunstig is beïnvloed door de bijstandverlening. Verder kunnen we in hetzelfde proces-verbaal van getuigenverhoor lezen, dat er op de veertiende juni 1966 honderd marechaussees, die nog in opleiding waren, in het woelige Amsterdam ingezet zijn.

Historisch gezien is bijstandverlening door militairen aan de politie bij gespannen situaties, bijvoorbeeld veroorzaakt door studenten, ook in ons land dus zeer wel mogelijk. Voor wat betreft het Wapen der Marechaussee, werd die bijstand door haar commandant bevooronderlijk en niet nadelig voor de mentaliteit van de leden van het Wapen geacht. Juridisch gezien is de bijstandverlening door militairen in bijzondere gevallen immer mogelijk. Ten slotte is een escalatie van het studentenverzet in Nederland verre van uitgesloten. Gehelmde en met gasmaskers uitgeruste studenten-activisten tegenover nog beter uitgeruste politiemannen en militairen zijn een realiteit van de zestiger jaren. Ook in Nederland.

Actie in geval van nood

Het zou beter zijn om gebruik van geweld in deze zoveel mogelijk te voorkomen. Een van de mogelijkheden daartoe is het kennis hebben van en begrip hebben voor elkaars standpunten. Daarom gaan we weer terug naar Regtien. Voor Regtien heeft de universiteit zoals gezegd een duidelijk politieke functie. Hij vindt het onjuist om die te versluieren. Het verwijt van universitaire autoriteiten, dat de militante studenten de universiteit politiek willen gebruiken, noemt Regtien een lachwekkende omkering van de feitelijke situatie: 'Niet de studenten gebruiken of misbruiken de universiteit. Zo liggen de machtsverhoudingen niet. Het is het bedrijfsleven, de staat, de politieke en economische machtsgroepen, die de universiteit aan hun doelstellingen dienstbaar willen maken en dat ook doen.'

De bekende socioloog prof. dr. C. J.

Lammers, die het studenten-activisme kritisch volgt, is minder geprovoceerd in zijn uitspraken, maar blijkt niet zo ver van Regtien af te staan. In het Algemeen Handelsblad van 6 september lezen we: 'Ik geloof, dat de universiteit in ieder geval een bezinningscentrum dient te zijn, waar studenten en docenten zich tezamen beraden over de maatschappelijke achtergronden en implicaties van hun wetenschapsbeoefeningen. Verder behoort m.i. de universiteit ook te zijn een politiek vormingscentrum in die zin, dat daar alle gelegenheid geboden wordt aan studenten, docenten en staf om zichzelf en elkaar in alle vrijheid en openbaarheid politiek op te voeden zonder dat de universiteit zich als zodanig identificeert met een of andere politieke ideologie. In noodgevallen kan ik mij ten slotte ook nog wel voorstellen dat universiteiten een politiek actiecentrum behoren te zijn wanneer via andere maatschappelijke instituten (zoals de politieke partijen) geen doeltreffende bestrijding van misstanden mogelijk zou zijn.'

Prof. Lammers herkent en erkent duidelijk de politieke functie van de universiteit. Hij verschilt van Regtien doordat hij minder ideologisch formuleert, misschien minder zaken als misstanden ziet en doordat hij politieke acties binnen de universiteit wil voorbehouden voor noodgevallen, terwijl ze voor Regtien een dagelijkse praktijk dienen te zijn.

Regtien als Luns

Het zal niemand verwonderen, dat Regtien weinig heil verwacht van de subcultuur, ook wel underground genoemd: 'Wij geloven niet in de subculturen die zich terugtrekken uit de maatschappij, op boerderijen en in kelders, en de politieke actie koste wat kost uit de weg gaan. Dergelijke groepen tasten deze maatschappij niet aan.' En dat moet van Regtien.

Ik vind hem hier iets te onvriendelijk. Het lijkt mij wel leuk als er zo hier en daar boerderijen komen, waar vriendelijke, gastvrije, anti-autoritaire en geweldschuwende mensen wonen. Waar je binnen kunt komen, zonder dat je uitgenodigd bent. Waar er ook plaats voor je is, als je geen geld hebt. Waar je rustig je eigen gang kan gaan. Zulke 'communes' tasten natuurlijk de maatschappij ook aan, maar op een andere manier. Zij laten zien, dat het anders kan. Als ik Regtiens afwijzing van deze groepen ervaar, ben ik wel eens bang, dat de structuurversnellingen sneller gaan, dan de mentaliteitsveranderingen. Mensen mogen niet onschadelijk zijn, maar ze moeten voor Regtien schadelijk zijn voor de bestaande samenleving en deze fundamenteel aan willen tasten.

Er zijn ook mensen, die best verschuivingen in de samenleving willen bewerkstelligen, maar die er voor terug zouden deïnen als de macht voor het oprapen

lag. Aardige mensen zijn vaak niet ambitieus. Mensen die te veel overtuigd zijn wat ze willen, zijn eerder geneigd de bonzen te worden, die ze nu juist bestrijden. Persoonlijk geloof ik meer in een buitenlands beleid gevoerd door Ton Regtien, dan door minister Luns, maar ik reken er eigenlijk wel op dat Regtien niet bereid is, om in de plaats van Luns het buitenlandse beleid te gaan vormgeven.

Het 'hippe' Hair

Regtien wijst ook nog op de commerciële Underground, de subcultuur die onder het dictaat staat van reclame en commercie. Ik heb daar ook wel bezwaren tegen. Ik geloof niet in de musical 'Hair', die mensen in de gelegenheid stelt zogenaamd echte hippies te zien. Een echte hippie verkoopt zich niet als acteur. Zo gauw hij dat doet, is hij geen hippie meer, maar toneelspeler. 'Hair' is een toneelbeeld van repressieve tolerantie. Zolang hippies op het toneel gek doen is het best, dan mogen ze zich ook nog wel uitkleden, als ze zich op straat maar gedragen. 'Hair' is pure schijnprogressie en verandert niet wezenlijk de instelling van mensen tegenover een nieuwe jeugd. Een avondje uit is niet voldoende om een volstrekt andere mentaliteit, te doorzien of over te nemen.

De Bijenkorf heeft gedurende de maand augustus een 'hippe' Underground-afdeling gehad. Als je dan beseft, dat dezelfde verkoopsters, die er tijdens zo'n campagne heel leuk uitzien - in kleurige mini's en met blote navels, - als de spullen uitverkocht zijn weer in het lange zwart moeten, dan hoeft ik niet zo nodig. Maar je kunt natuurlijk ook zeggen: 'Een maand in de kleren die je zelf leuk vindt is voor die meisjes beter, dan altijd in een truttig truitje.' De fabelachtige film 'Easy Rider' is een zeer commerciële Columbia-film. Toch ben ik blij dat ik hem heb kunnen zien. Ik gun alle mensen, dat ze iets van de boodschap in die film meenemen. En ik weet dat dat alleen effectief gebeuren kan, omdat een commerciële opzet een grote roulatie mogelijk maakt. Zo kan een volstrekt anti-commerciële boodschap, commercieel verpakt worden. Het blijft een dilemma. Ik kan me nauwelijks voorstellen dat Regtien the Beatles en Bob Dylan had willen missen. Hij heeft bovendien te weinig oog voor dat deel van de subcultuur, dat niet in boerderijen of kelders kruipt, maar toch anti-commercieel is. The Mothers of Invention weigerden een Nederlandse Edison voor hun plaat 'We are only in it for the money' omdat op de feestelijke persconferentie, waar de Edison uitgereikt werd, bij het afdraaien van de plaat bleek, dat er een paar zinnestjes in de Europese persing uitgecensureerd waren.

JAN HAASBROEK

Rembrandt in Rijksmuseum

